

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพ
ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
DIGITAL LEADERSHIP DEVELOPMENT MODEL FOR TEACHERS AND EDUCATIONAL
PERSONNEL TO ENHANCE THE QUALITY OF LEARNERS IN THE 21ST CENTURY
UNDER BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ประภัสสร สุวรรณรัมย์

Prapatsorn Saruanram

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จังหวัดบุรีรัมย์ 31140

Buriram Primary Educational Service Area Office 2, University, Buriram 31140, Thailand.

Corresponding Author E-mail: saruanram@gmail.com

(Received : December 7, 2024; Edit : December 13, 2024; accepted : December 13, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่พึงประสงค์ของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อ
ยกระดับคุณภาพผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิง
ดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 3) เพื่อประเมินรูปแบบ
การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 4)
เพื่อศึกษาสภาพการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 มีองค์ประกอบหลัก 8 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นพลเมืองดิจิทัล ด้าน
วิสัยทัศน์เชิงดิจิทัล ด้านการปรับตัวต่อเทคโนโลยี ด้านการสื่อสาร ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ด้านความรู้และทักษะทางด้าน
ดิจิทัล ด้านความร่วมมือและเครือข่าย และด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านเทคโนโลยี 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูและ
บุคลากรทางการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า
ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและหลักการกำกับรูปแบบฯ 2) วัตถุประสงค์ของร่างรูปแบบฯ 3) ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล
ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ที่จำเป็นต้องพัฒนา 4) แผนการ
พัฒนาภาวะผู้นำของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำนวน 8 แผน
5) กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ประเมินตนเอง ก่อนการพัฒนาภาวะผู้นำดำเนินการพัฒนา
ภาวะผู้นำ ตามแผนการพัฒนาภาวะผู้นำและประเมินผลหลังการพัฒนาภาวะผู้นำ

คำสำคัญ: รูปแบบ, ครูและบุคลากรทางการศึกษา, ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล

Abstract

This research aimed to 1) study the desired digital leadership of teachers and educational personnel in order to improve the quality of students under the Buriram Primary Educational Service Area Office 2, 2) to create a model for developing digital leadership of teachers and educational personnel under the Buriram Primary Educational Service Area Office 2, 3) to evaluate the model for developing digital leadership of teachers and educational personnel under the Buriram Primary Educational Service Area Office 2, and 4) to study the experimental conditions for developing digital leadership of teachers and educational personnel under the Buriram Primary Educational Service Area Office 2. The research results found that 1) the desired leadership of teachers and educational personnel under the Buriram Primary Educational Service Area Office 2 consisted of 8 main components: digital leadership characteristics: digital citizenship, digital vision, technology adaptation, communication, digital culture creation, digital knowledge and skills, collaboration and networking, and excellent practices in technology. 2) The model for developing leadership of teachers and educational personnel It was found that teachers and educational personnel under the Office of the Primary Educational Service Area 2 Buriram consisted of 5 components: 1) Concepts and principles of governing the model, 2) Objectives of the draft model, 3) Digital leadership characteristics of teachers and educational personnel under the Office of the Primary Educational Service Area 2 Buriram that need to be developed, 4) Leadership development plans for teachers and educational personnel under the Office of the Primary Educational Service Area 2 Buriram, totaling 8 plans, 5) Digital leadership development process consisting of 3 components: self-assessment before leadership development, leadership development according to the leadership development plan, and evaluation after leadership development.

Keywords: Model, Teachers and educational personnel, Digital leadership

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในระบบการศึกษา เรียกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่เราไม่ได้ที่จะช่วยให้ การศึกษามีการพัฒนาและเติบโตไปในวงกว้าง ซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำโอกาสทางการศึกษาได้เป็นอย่างมาก โดยสร้างความ เท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ เทคโนโลยีถูกนำมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางรากฐานในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของประเทศ ตั้งแต่เริ่มมีการนำเทคโนโลยีแบบต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาของประเทศจาก เดิมไปสู่การศึกษาแบบดิจิทัล เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เข้าถึงแหล่งทรัพยากร ความรู้และสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียมกัน ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีด ความสามารถเต็มตามศักยภาพ การบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย ระบบการศึกษาต้องสนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง ภายใต้การประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลเพื่อการศึกษา ด้วยเหตุนี้การศึกษายุคใหม่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมาก ยิ่งขึ้น ในทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) และ ทักษะทางอารมณ์ (Soft Skills) หรือ 3R8C เพื่อรองรับแนวคิดการจัดการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนเป็นอย่างมาก อีกทั้งรองรับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยเป็นการนำทรัพยากรต่าง ๆ มา ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการศึกษา รวมถึงการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมากในการพัฒนาการศึกษา โดย มุ่งหวังให้สังคมเป็นสังคมแห่งข้อมูล ข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม วัฒนธรรม ความเชื่อ รวมทั้งแนวทางการดำเนินชีวิต อีกทั้งระดับการศึกษาความต้องการของบุคคล ผู้บริหารองค์กรในปัจจุบันต้องมีการเตรียมพร้อมรับมือให้สามารถบริหารจัดการ องค์กรให้ดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้ (มัทนา วัฒนอมศักดิ์, 2550) เทคโนโลยีทางการศึกษามีบทบาทสำคัญเป็นอย่าง ยิ่ง

อีกทั้งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 (Coronavirus Disease 2019, Covid-19) ซึ่งเป็นเชื้อที่มีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางไปทั่วโลก ทำให้มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตเป็น จำนวนมาก ประกอบกับองค์การอนามัยโลกประกาศให้โรคโควิด-19 เป็นโรคระบาดร้ายแรง ในส่วนของประเทศไทย รัฐบาลตรึงว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศให้โรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตราย จำเป็นต้องมีมาตรการในการป้องกันการแพร่ ระบาดของเชื้อ จากมาตรการดังกล่าว การจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงให้สามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ซึ่งต้องมีการจัดการเรียนรู้ทั้งรูปแบบการเรียนจากตำราเรียน เรียนในห้องเรียน การสอนออนไลน์ สื่อ ออนไลน์ ที่วีดิทัศน์ Platform DEEP และช่องทางอื่น ๆ ที่สถานศึกษาจัดเตรียม” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ:2564) สถานศึกษาต่าง ๆ จึงต้องมีการปรับปรุงแบบการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการเรียน การสอน และการบริหารงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นวิธีที่เหมาะสม ที่สุด ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เนื่องจากนักเรียนและครูผู้สอนสามารถสื่อสารกันจากอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก โทรศัพท์สมาร์ทโฟน เป็นต้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 มีพื้นที่บริการทั้งหมด 5 อำเภอ คือ อำเภอกระสัง อำเภอบ้านกรวด อำเภอประโคนชัย อำเภอพลับพลาชัย และอำเภอห้วยราช ซึ่งทั้ง 5 อำเภอ ต่างมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนตามความ ต้องการของประเทศชาติ ซึ่งในภารกิจนั้นมีไม่เฉพาะแต่การพัฒนาให้มีความรู้ด้านวิชาการโดยผ่านกระบวนการจัดการเรียน การสอนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา พัฒนาครูให้ได้เรียนรู้ และซึมซับคุณธรรม จริยธรรม ได้ฝึกทักษะทางปัญญา พัฒนาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ซึ่งในปีงบประมาณ 2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วย "ยึดหลัก ธรรมาภิบาล พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ สู่คุณภาพผู้เรียน" โดยมีการสนับสนุนให้ครูและ ผู้บริหารยุคใหม่ มีศักยภาพในการบริหารสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ มีทักษะในการปฏิบัติ หน้าที่ได้ดี มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีการพัฒนานตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีจิตวิญญาณความ เป็นครู รวมถึงมีนโยบายการสร้างเครือข่ายดิจิทัล พัฒนาระบบการบริหารจัดการโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มีนวัตกรรมเป็นกลไกใน การขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษา บนฐานข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องทันสมัยและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน แต่จาก รายงานผลการปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564 พบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคใน การดำเนินงานดังกล่าวเนื่องจากความไม่ ชัดเจนของรูปแบบและขั้นตอนการขับเคลื่อนเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมสู่สถานศึกษาส่งผลให้ระบบการดำเนินงานหลายส่วน ยังล่าช้า (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2:2565) จึงได้กำหนดนโยบายพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อ การจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้อย่างชัดเจน โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ช่วยเหลือในแทบทุกภาระงาน ทั้ง ด้านบุคลากรทางด้านการศึกษาหรือการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดอบรมมอบความรู้ให้กับครู

และบุคลากรทางการศึกษาในด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในสถานศึกษาสำหรับงานต่าง ๆ แต่ยังคงพบปัญหาในเรื่องการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพหรืออาจกล่าวได้ว่ายังไม่สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ได้อย่างเต็มที่จากประโยชน์ของเทคโนโลยี ด้วยภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษาในปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและการพัฒนาองค์กรทางการศึกษา

ความจำเป็นอย่างยิ่งคือ ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อันก่อให้เกิดข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา นับเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำที่มีคุณภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนให้ช่วยพัฒนาประเทศชาติต่อไป จึงสนใจศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่พึงประสงค์ของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

2.3 เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล Flanagan, Jacobson (2003) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่มีภารกิจต่อนักเรียน เป็นความแน่วแน่ มุ่งคงต่อการกิจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีวิสัยทัศน์ที่กำหนดให้มีการใช้เทคโนโลยีสำหรับการศึกษา Nak Ai (2006) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกระบวนการบริหารงานของผู้ที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายของเทคโนโลยี โดยใช้คุณลักษณะของผู้นำ ตลอดจนกระบวนการบริหารปฏิบัติทางวิชาชีพ Stodd (2014) กล่าวคือ รูปแบบของการเป็นผู้นำที่ทำหน้าที่เชื่อมช่องว่างระหว่างองค์กรที่เป็นทางการและกึ่งทางการ ให้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมที่เกี่ยวข้อง จัดเป็นรูปแบบของผู้นำที่สำคัญในยุคนี้ที่องค์กรต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทำให้การบริหารงานจำเป็นต้องมีความคล่องตัว รับผิดชอบต่อเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

Woodward, & DeMille (2015) กล่าวคือ รูปแบบของการเป็นผู้นำที่อุทิศชีวิตและทุ่มเทกำลังความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อการพัฒนาสังคม โดยไม่คำนึงถึงสถานะทางสังคม ความมั่งคั่งหรือสิทธิผู้นำในยุคนี้เป็นผู้ให้ และนำความปรารถนาดีต่อ ผู้อื่น สร้างความงดงามแก่โลก ยกระดับวิสัยทัศน์ให้กว้างไกล และความเป็นไปได้ที่เหมาะสมเพื่อนมนุษย์ชาติและสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้กล้าแกร่งยิ่งขึ้น ปกป้องสิทธิเสรีภาพ รักษาสันติภาพ และนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองเท่าที่เป็นไปได้

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมหรือความสามารถของผู้นำ ที่แสดงให้เห็นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการบริหารองค์กรให้เจริญรุ่งเรืองเท่าที่เป็นไปได้

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วันชัย สุขตาม และคณะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความสามารถภาวะผู้นำดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล ผลการศึกษาวิจัยพบว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในยุคเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถภาวะผู้นำดิจิทัลครอบคลุมใน 7 มิติคือ มิติการรับรู้ดิจิทัล มิติการมุ่งเน้นประชาชน มิติความสามารถในการเรียนรู้มิติความสามารถในการปรับตัว มิติการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล มิติการยอมรับทางวัฒนธรรม และมิติการทำงานร่วมมือกัน พิชญ์พิมล สุนทรวงศ์ (2565) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความร่วมมือ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ส่วนความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสํานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาานคาม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านความรู้ดิจิทัล 4) ด้านความร่วมมือ และ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสํานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาานคาม มีทั้งหมด 25 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่พึงประสงค์ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสํานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

การศึกษาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสํานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ใช้เทคนิคการประยุกต์เดลฟาย (Delphi technique) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยมี 21 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล โดยสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่พึงประสงค์ของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ โดยมีแบบสอบถามวัดคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลมีทั้งหมด 4 ด้าน จำนวน 45 ข้อ และแบบสอบถามวัดพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลมีทั้งหมด 4 ด้าน จำนวน 42 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลมีจำนวน 2 รอบ โดยรอบที่ 1 ส่งแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 คน

3.2 ส่งแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยเป็นแบบสอบถามชุดเดียวกับรอบที่ 1 แต่แสดงค่ามัธยฐานความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และแสดงตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาทบทวนคำตอบของตนอีกครั้ง ซึ่งหากผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าความคิดเห็นของตนไม่ตรงกับความคิดเห็นของกลุ่มก็สามารถเปลี่ยนแปลง หรือยืนยันความคิดเห็นของตนได้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสํานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

1. การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสํานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ที่จำเป็นต้องพัฒนา

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษา สังกัดสํานักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ปีการศึกษา 2561 รวมทั้งสิ้น 3,208 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 236 คน และครู จำนวน 2,972 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสํานักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ปีการศึกษา 2565 โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 2558 ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555) แล้วทำการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างไม่เป็นสัดส่วน (Non - Proportional Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 487 คนโดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ คุณลักษณะภาวะผู้นำและพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสํานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ที่จำเป็นต้องพัฒนา

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสํานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ที่จำเป็นต้องพัฒนา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอน คือ

1. นำข้อคำถามที่ได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญตามเทคนิคการประยุกต์เดลฟาย มาใช้เป็นข้อคำถามของเครื่องมือวิจัย

2. นำไปให้กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำนวน 487 คน ตอบแบบสอบถามการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผ่านระบบ My office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
3. การออกแบบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
- การร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ซึ่งเครื่องมือการประเมินตนเองก่อนการพัฒนาภาวะผู้นำ ทั้ง 8 แบบ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลทั้ง 8 ด้าน ตามแผนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล จากนั้นประเมินผลหลังการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล
- ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
- การดำเนินการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ตอน ดังนี้
- ตอนที่ 1 การจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus group discussion) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา รูปแบบ
- ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความมีประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสอบถาม
4. การสรุปรายงานผลการวิจัย และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ภายหลังจากการประเมินรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้แบบสอบถามแล้วผู้วิจัยสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องความเรียบร้อยแล้วนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ฉบับสมบูรณ์ นำไปเผยแพร่ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญตามเทคนิคการประยุกต์เดลฟายในรอบที่ 1 และรอบที่ 2 ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัธยฐาน (Median : Mdn) และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Interquartile range : IQR) เป็นเกณฑ์ในการสรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละรอบ
2. ค่าตอบรอบสุดท้าย (รอบที่ 2) ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดถึงมีความเหมาะสมมากที่สุด (ค่ามัธยฐาน 4.00 ขึ้นไป) และมีความสอดคล้องกันสูงมาก (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ไม่เกิน 1.00) ตามเกณฑ์การตัดสินระดับฉันทามติสำหรับการตอบที่เป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ (วรสิทธิ์ เจริญพุด และเพ็ญศรี ฉรินัง, 2558) นำไปสังเคราะห์เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ประกอบด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล 4 ด้าน คือ
  - 1.1 ด้านความเป็นพลเมืองดิจิทัล ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีแนวทางประพฤติปฏิบัติตนเพื่อการบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่า และข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม มีความรู้ ความเข้าใจหลักการของความเป็นพลเมืองดิจิทัล
  - 1.2 ด้านวิสัยทัศน์เชิงดิจิทัล ครูและบุคลากรทางการศึกษา จะต้องเห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล เพราะเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสิ่งที่ช่วยเหลือในการบริหารงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการประหยัดต้นทุน ยกเว้นตนเองเป็นผู้นำด้านดิจิทัล ต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
  - 1.3 ด้านความรู้ดิจิทัล ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องศึกษาเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของดิจิทัล เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนได้
  - 1.4 ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี

การสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ สามารถเลือกใช้กับการทำงานได้เหมาะสม คุ่มค่าและเพียงพอต่อการใช้งาน

2. พฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ประกอบด้วยพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล 4 ด้าน คือ

2.1 ด้านการปรับตัวต่อเทคโนโลยี ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีการตอบสนองต่อบริบทของ ข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยอาศัยการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ และมีความคิดเชิงประยุกต์ ปรับตัวได้ทุกสถานการณ์

2.2 ด้านการสื่อสาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาทำให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ สร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหาร นำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า

2.3 ด้านความร่วมมือและเครือข่าย ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ให้เหมาะสมกับ ความรู้ความสามารถของ เพื่อดึงเอาศักยภาพของครุมาใช้ในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกถึงความคิด ทศนคติต่อประเด็นปัญหาและร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขอย่างเหมาะสม

2.4 ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านเทคโนโลยี ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีทักษะด้าน เทคโนโลยีที่ใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของตนเอง ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ มีความเชี่ยวชาญในการนำเทคโนโลยีมาใช้ประกอบการเรียนการสอนให้ผู้เรียน

2.3 คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่จำเป็นต้องพัฒนาของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ด้านความเป็นพลเมืองดิจิทัล จำเป็นต้องพัฒนา 2 คุณลักษณะ ด้านวิสัยทัศน์เชิงดิจิทัล จำเป็นต้องพัฒนา 2 คุณลักษณะ ด้านความรู้และทักษะทางด้านดิจิทัล จำเป็นต้องพัฒนา 2 คุณลักษณะ และด้านการสื่อสาร จำเป็นต้องพัฒนา 2 คุณลักษณะ ส่วนพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่จำเป็นต้องพัฒนา ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล จำเป็นต้องพัฒนา 2 พฤติกรรม ด้านการปรับตัวต่อเทคโนโลยี จำเป็นต้องพัฒนา 2 พฤติกรรม ด้านความร่วมมือและเครือข่าย จำเป็นต้องพัฒนา 2 พฤติกรรม และด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านเทคโนโลยี จำเป็นต้องพัฒนา 2 พฤติกรรม

2.4 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เมืองค้ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและหลักการ กำกับรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของการสร้างรูปแบบ 3) คุณลักษณะภาวะผู้นำและพฤติกรรมภาวะผู้นำที่จำเป็นต้องพัฒนา 4) แผนการพัฒนาภาวะผู้นำ 5) กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำมี 3 ขั้นตอน คือ การประเมินตนเองก่อนการพัฒนาภาวะผู้นำ ดำเนินการ พัฒนาภาวะผู้นำตามแผนการพัฒนา และการประเมินผลหลังการพัฒนาภาวะผู้นำ

2.5 ความคิดเห็นที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้อง และความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า เป็นรูปแบบที่มีแนวคิดและหลักการกำกับ การพัฒนาภาวะผู้นำเป็นไปตามหลักวิชาการ มีเนื้อหาสาระและกระบวนการให้บุคคลวิเคราะห์ และเตรียมการในการศึกษาหรือพัฒนาตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม มีกระบวนการ นำสนใจให้ แนวคิดที่สำคัญกับการพัฒนา ก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เกี่ยวข้อง มีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งหน่วยงาน ผู้ดำเนินการพัฒนาสามารถนำไปศึกษาหรือพัฒนาให้เหมาะสมกับ หน่วยงานของตนเอง

2.6 การประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความมีประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดย ผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญมี ความเห็นว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 3.60 - 4.60$, S.D.=0.50-0.93) มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 3.64 - 4.56$, S.D.=0.42-0.87) มีประโยชน์อยู่ในระดับ มากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 3.63 - 4.57$, S.D.=0.53-0.97) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.10 - 4.70$, S.D.=0.40-0.72) สามารถดำเนินการใช้ได้

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เมืองค้ประกอบหลัก คือ คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล 8 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นพลเมืองดิจิทัล ด้านวิสัยทัศน์เชิงดิจิทัล ด้านการปรับตัวต่อเทคโนโลยี ด้านการสื่อสาร ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ด้านความรู้และทักษะ ทางด้านดิจิทัล ด้านความร่วมมือและเครือข่าย และด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านเทคโนโลยีแลสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ ที่ศึกษาเกี่ยวกับ คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลหลายคน คือ รัตติภรณ์ จงวิศาล (2556) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิง ดิจิทัล คือ ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลสูงมีความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้น และเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในยุคสังคมแห่งการ เรียนรู้ และการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และการจะนำการเปลี่ยนแปลงเพื่อไปสู่

เป้าหมายสิ่งที่คิดว่าจะต้องเปลี่ยนแปลงที่ตัวเราเองก่อน และจะต้องกระตุ้นให้ผู้อื่นมีการเปลี่ยนแปลงตาม เพื่อจะนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมายของยุคดิจิทัลที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ณ.ศท) ที่หลากหลาย และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของพิชญ์พิมล สุนทะวงศ์ (2565) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม พบว่า ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ควรมีภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู ได้แก่ด้าน วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านความรู้ดิจิทัล 4) ด้านความร่วมมือ

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและหลักการกำกับรูปแบบฯ 2) วัตถุประสงค์ของร่างรูปแบบฯ 3) คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ที่จำเป็นต้องพัฒนา 4) แผนการพัฒนาภาวะผู้นำของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำนวน 8 แผน 5) กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ประเมินตนเอง ก่อนการพัฒนาภาวะผู้นำดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำตามแผนการพัฒนาภาวะผู้นำและประเมินผลหลัง การพัฒนาภาวะผู้นำซึ่งรูปแบบที่สร้างนี้ เป็นรูปแบบที่เป็น แบบแผนเชิงปฏิบัติการที่แสดงถึงองค์ประกอบเกี่ยวกับ กระบวนการที่นำมาปฏิบัติเพื่อเป็นการ สร้างหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Keeves (1988) ที่ได้พัฒนารูปแบบเชิงภาษาซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้อธิบายโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบ เป็นรูปธรรมที่สามารถพัฒนาผู้รับการพัฒนา ด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเองและสอดคล้อง กับแนวคิดในการพัฒนาภาวะผู้นำของ วนิตา ชนินทยุทธวงศ์ (2544) กล่าวว่าแนวทางการพัฒนาผู้นำเกิดจากการผสมผสาน 3 วิธี พื้นฐาน คือ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของบุคคลทำได้โดยการอ่าน การพูดคุยซักถามหรือจากสื่อต่าง ๆ ได้แก่หนังสือ ตำรา สื่อออนไลน์ 2) การสอนงาน เป็นการสอนงานอย่างใกล้ชิดขณะทำงาน ผู้สอน คือผู้มีประสบการณ์ในที่ทำงานนั้น ๆ และ3) การฝึกอบรม เป็นการส่งเสริมสมรรถภาพบุคคลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมเนื่องจากมีการดำเนินการตรวจสอบและประเมินรูปแบบโดยผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้วยกันตลอดจนได้รับการประเมินและพิจารณาตัดสินและตรวจสอบความเหมาะสม เพื่อให้มีการปรับปรุงรูปแบบ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นไปตามแนวคิดการประเมินรูปแบบของ Eisner (1976 : 96-104) ที่เชื่อว่าผู้เชี่ยวชาญ เป็นเครื่องมือในการประเมิน ที่มีความเที่ยงธรรมและมีคุณประโยชน์ที่ดี มีมาตรฐานและเกณฑ์มาจาก ประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญนั้น ๆ จึงเห็นว่ารูปแบบที่สร้างขึ้น มีความเหมาะสมเป็นรูปแบบที่มีความสอดคล้อง เนื่องจากเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเรียนรู้ถึงข้อบกพร่องตนเอง เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติ โดยออกแบบเป็นขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการประเมินก่อนการพัฒนา 2) ขั้นตอนการพัฒนาภาวะผู้นำ โดยมีการพัฒนาโดยองค์การและด้วยตนเอง 3) ขั้นตอนประเมินหลังการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยแนวคิดของ Kouzes and Posner (1997) ที่ทำการศึกษาวิจัย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่สามารถสอนได้ นั่นคือ ผู้นำสามารถพัฒนาปรับปรุงตนเองประเมินตนเองได้โดยเชื่อว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเป็นการแสวงหาความคิดและวิธีการใหม่ ในการปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหา ผู้นำสามารถฝึกฝนหรือฝึกหัดภาวะผู้นำให้สามารถเกิดกับตนเองได้โดยการฝึกฝน สามารถทำได้ ในทุก ๆ วันทั้งภายในองค์กรและนอกองค์กรเป็นรูปแบบที่มีประโยชน์เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ผ่านกระบวนการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้ประเมินเพื่อพิจารณาตัดสินและตรวจสอบคุณภาพซึ่งเกณฑ์ที่นำมาใช้สำหรับการพิจารณาสอดคล้องกับแนวคิดของ Guskey (2000) 4 ประการ คือ ความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้เป็นรูปแบบที่มีความเป็นไปได้เนื่องจากมีวิธีการและกิจกรรมการพัฒนาที่หลากหลาย มิใช่เพียงแต่ใช้วิธีการฝึกอบรมอย่างเดียว เพื่อให้เกิดการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะที่จำเป็น ต่อการปฏิบัติ งานและมีเจตคติที่ถูกต้อง สอดคล้องกับ Truelove (1992) ที่เสนอวิธีการ พัฒนาภาวะผู้นำไว้ 3 วิธีคือ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การฝึกปฏิบัติงาน ตามที่ได้รับมอบหมาย, การใช้บทเรียนโปรแกรม ,การทำโครงการเดี่ยว, การปฏิบัติซ้ำ, การใช้ รัตติกาลแบบมีปฏิสัมพันธ์ และการใช้สถานการณ์จำลอง 2) การเรียนรู้แบบตัวต่อตัว ได้แก่ การฝึกหัดตามคำแนะนำ, การสอนงาน, การให้คำปรึกษา, การฝึกงาน, การสาธิต, และการติวเข้ม3) การเรียนรู้แบบกลุ่ม ได้แก่การแสดงบทบาทสมมติ, การสอนกลุ่มย่อย, การบรรยาย, การเรียนจากบทเรียน, การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น, การฝึกทักษะ เฉพาะด้าน, การฝึกปฏิบัติรายกลุ่ม,การศึกษากรณีตัวอย่าง จากสถานการณ์, การใช้สถานการณ์จำลอง, เกม, การเรียนรู้จากการค้นคว้า, การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง, การระดมสมอง,

การศึกษานอกสถานที่ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จะเห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำ ควรมีความหลากหลาย ไม่เพียงแต่ใช้การฝึกอบรมเพียงอย่างเดียวและสอดคล้องกับ ประสาท เนืองเฉลิม (2558) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 ควรมีการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงการสอนเฉพาะเนื้อหาสาระ ไม่เพียงพอควรเพิ่มเติม กิจกรรมการเรียนรู้ ที่เหมาะสม ซึ่งรูปแบบครั้งนี้จะมีวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งเป็นการใช้วิธีการ พัฒนาที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผลการวิจัยในเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้นควรดำเนินการพัฒนาตั้งแต่เริ่มเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ใน สังกัด เพื่อเป็นการปลูกฝัง บ่มเพาะ พัฒนาให้เกิดคุณลักษณะที่ดี และดำเนินการต่อเนื่องกันในปี และในแต่ละปีการศึกษา ดำเนินการ พัฒนา ควรมีการวัดและประเมินภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เข้ารับการพัฒนาเป็น ประจำ เพื่อใช้ในการวางแผนการพัฒนาต่อไป

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรทบทวนหลักสูตรเน้นและเสริมสร้าง สาระเกี่ยวกับภาวะ ผู้นำเชิงดิจิทัลเน้นให้มีสาระการปฏิบัติเพื่อฝึกให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยประเมินผลการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ไปใช้

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในหน่วยงาน สังกัดอื่น ๆ เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม (2558). แนวทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต, 9(1), 136-154
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, ภาควิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่10) คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- มัทนา วัฒนอมศักดิ์. (2550). รูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู. มหาวิทยาลัยศิลปากร/กรุงเทพฯ.
- พิชญ์พิมล สุนทรวงศ์. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา, มหาวิทยาลัย มหาสารคาม)
- รัตติกกรณ์ จงวิศาล. (2556). ภาวะผู้นำ: ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วนิดา ชนินทอุทวงศ์. (2544). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ร.ส.พ.
- วันชัย สุขตาม และคณะ. (2562). การเสริมสร้างความสามารถภาวะผู้นำดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับ ผู้บริหารท้องถิ่นในยุคเปลี่ยน ผ่าน ผู้สังคมนวัตกรรม. วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 1(2); 63-75.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2565). รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2565. บุรีรัมย์ : รวยรินทร์เอกสาร
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2564). แนวทางการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2566 จาก <https://www.vec.go.th/>.
- DeMille, Oliver., Woodward, Orrin. (2015). What is Social Leadership? Retrieved August 1, 2023, from The Center for Social Leadership. Website: <http://www.thesocialleader.com/socialleadership>
- Eisner, E.W. (Jul. Oct., 1976). "Educational Connoisseurship and Criticism : Their Form and Functions in Educational Evaluation," Journal of Aesthetic Education. 10 (3) : 96 - 104.
- Flanagan, L., & Jacobsen, M. (2003). Technology Leadership for Twenty-First Century Principal. Journal of Educational Administration, 41, 124-142.
- Guskey.T.R. (2000). Evaluating professional development. CA : Corwin Press. Keeves P.J. 1988. Educational research, methodology and measurement : An international handbook. Oxford : Pergamon Press
- Kouzes, J.M. and Posner, B.Z. (1997). Leadership Practices Inventory [LPI] Participant's Workbook, 2nd ed. Joseey-Bass/Pfeiffer, San Francisco. CA.
- Nak Ai, N. (2006). The factors of E-Leadership characteristics and Factors affecting E-Leadership effectiveness for basic education principals. Doctoral Dissertation. Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Stodd, J. (2014). The social leadership handbook. London: Sea Salt Publishing.
- Truelove, S. (1992). Handbook of Training and Development. Oxford: Blackwell.